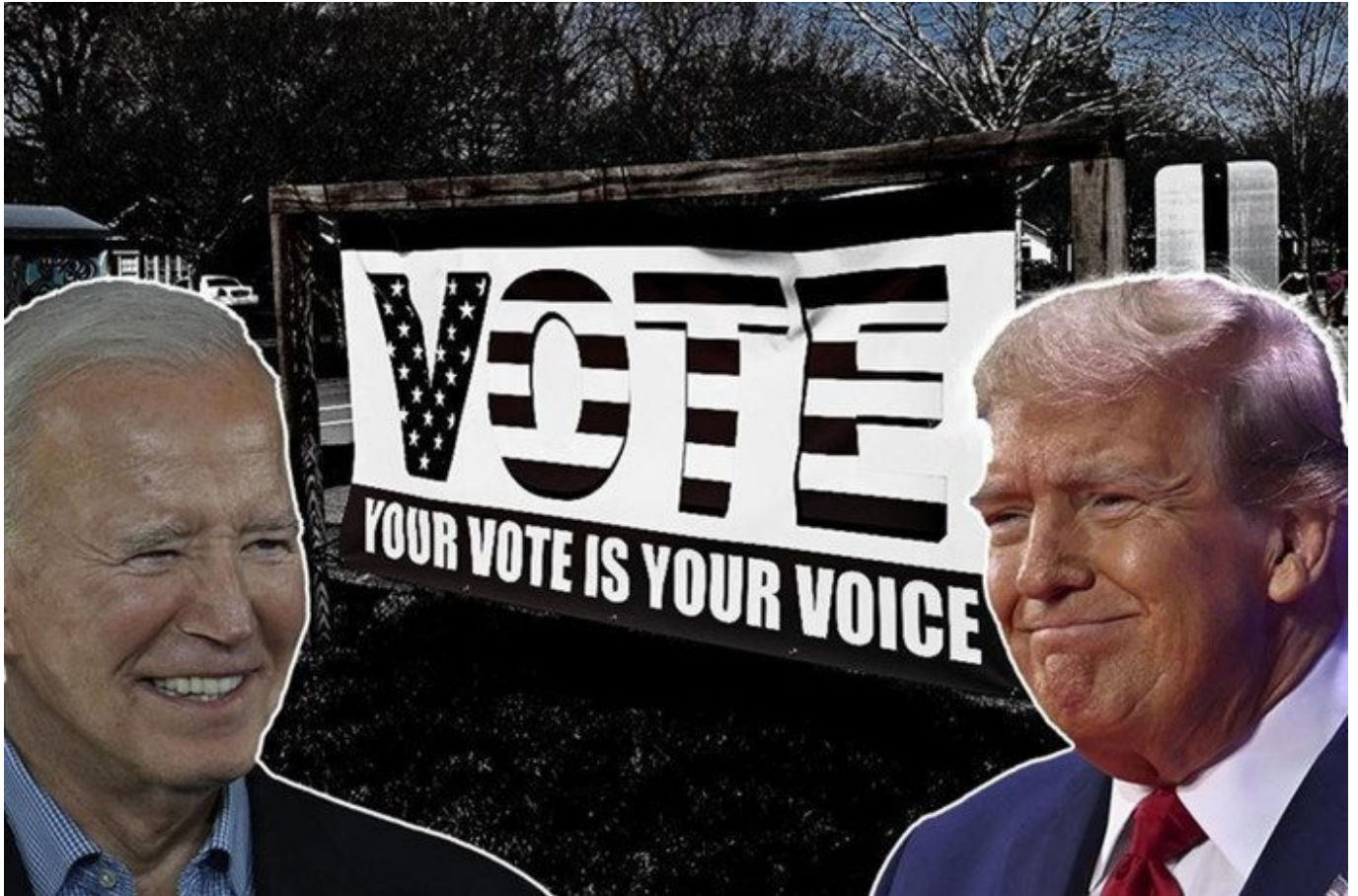

Tramp: Hekaýa we tüweleý

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Tramp: Hekaýa we tüweleý TRAMP: HEKAÝA WE TÜWELEÝ

Ak Tamda özüňe prezident kürsüsini aýyrtmak başga zat, taryhda özüňe saýlama kürsi aýyrtmak bolsa, düýbünden başga zat. Taryh gezegiň ýetdimi, kim bolsaň bol, ýolundan bir gyra süpürip goýberýär. Ýöne süpürip, öçürip bolmajak yz galadyranlar muna garşy gidip bilýärler. Taryhda özüne ýer aýyrtmak üçin amerikan prezidentiniň öz hekaýasyny ýurdunyň hekaýasynda üýtgeşsiz element ýagdaýyna geljek görnüşde ýazmagy gerek. Ol bu hekaýanyň hem-ä gahrymany, hemem gurbany bolmaly. Gygyrýan adamyň aýratynlyklaryny gowy bilýärler – onuň maksady köşgi we möhürleri elden giderende özüneçekijiligi azaljak prezident däl-de, lider bolmak.

Bu hekaýalaryň gahrymany bolmagyň şertleri bar, olaram size ýöneldilen aýyplamalar näçe köp bolsa bolsun, size bolan ynanjy sarsmajak tarapdarlary gazanmak. Ukysyny haram etjek, size bolan ýigrenjiniň küllerini zol sowrup duran duşmanlara

eýe bolmak. Suda çagyrlanyňyzda sülçiler garşyňyza toplanan materiallary we şahsy durmuşyňyzy derňände sizi jebir çeken hökmünde görkezip biljek tarapdarlary gazanmak. Uly mediýa organlary çekiçli-paltaly üstüňize gelende, ýurdy we adamlary ýokanç keselden goramak üçin sanjym kompaniýasyny talap edenlerinde, žurnalistler iri kemçilikleriňizi we gödek ýalňyşlyklaryňyzy öwrenmekde ýaryşanlarynda sizi gurban hökmünde görkezjek tarapdarlara eýe bolmak.

Hekaýanyň şertleriniň tamamlanmagy üçin adamlaryň garşysyna halklaryň, ýurtlaryň, ýaranlyklaryň ykbalynyň şekillenmeginde öwrülişik sepgidi hökmünde çykmaly bolýar. Gaý-tupany öz erkine goýberendigiňizi we gaý-tupany yza serpikdirip bilýändigizi görkezmeli. Pensiýa çykmagyň ýa-da çekilmegiň pikirini etmeýän boksýordygyňyzy we öňki prezident ýa-da şowsuz kandidat adyny almagyň ýerine ringde ýykylmagy saýlap alandygyňyzy subut etmelisiňiz. Ünsleri özüňize çekme we synaňyzy parçalamaga hyýallanan gazetleriňem baş sahypasyna çykma ukybyňyz bolmaly. Ynam döretme we gaýgylandyrma ukybyna eýe bolmaly. Saýlap alan ýolyňyzy nämälimlik gurşap almaly. Ýurdy, materigi ýa-da global obanyň ähli ilatyny geň galdyrmaoy, gapylylykda awlamaly we gaýgylandyrmaly. Gowşak taraplaryňyzy güýçli taraplara öwürmeli. Siziň üçin gurlan duzagy duşmanlaryňyzyň özüni duzaga düşürme ukybyna öwürmeli we elbetde hiç kimse ruhuňyzyň çuňluklarynda näme bardygyny, söýgiňiziň we ýigrenjiňiziň çäklerini bilmeli däl.

Ýewropa diýilýän goja kontinenti gaýgylandyrmak aňsat däl. Hytaý imperatoryny biynjalyk etmek, Kremliň tagtynda oturan «ýoldaşyň» sowgatlaryňyzyň çäklerinden arkaýyn bolmaz ýaly etmek, bu gaýgynyň Zelenskini ele salmagyny üpjün etmek aňsat däl. Eýrany sazlaşygy sarsdyran we syýasy kartalaryň aýratynlyklaryny üýtgeden general Kasym Süleýmanynyň öldürilme buýrugyny beren adam bilen ylalaşygamy ýa-da çaknyşyga girmegiň gerekdigini derňemäge itermek aňsat däl.

Tramp joşa getiriji hekaýa. Ol tarapdarynyň duýgulary bilen oýnaýan ukyply oýunçy. Garşydaşlaryny geň galdyryp biljek derejede zehinli artist. Oýun goýup bilýän we garaşylmadyk täzelikleriň gory. Yza tesişligi togtadyp we beýikligini dikeldip biljek antiwirusyň özünde bardygyny aýdýan ABŞ-na çäre hökmünde özüni hödürlemek üçin «ylalaşygyň» syryna ynanyan biznesmen. Ol möhüm öwrülişik sepgidinde goşunlara serkerdelik eden general däl. Halkara gatnaşyklar we güýç

deňagramlylyklary boýunça hünärmenem däl. Onuň diňr amerikan jemgyýetçiliginiň bir gatlagynyň ýaralaryny gaşaýan gysga jümleleri nar. Emma eýesiniň gurban obrazy halasgäriň wezipesini tamamlamagyna böwet bolmak üçin komplimasiýalaryň köpelyän we hüjüm edýän kartinasy bekemese, hekaýany soňlandy hasap edip bolmaýar.

Birnäçe hepde öň Tramp gymmatly sowgat aldy. Segseniň onlugyna giren ýaşy Ak Tamda galma möhletini uzaltmaga synanyşýan Jo Baýdene ikilik etdi. Hiç zat mawy ekranda gurbanlarynyň ganyna suwsan tomaşaçylaryň we tankytçylaryň önünde akly çaşyp ugramagyň hyýanatyna uçramakdan has beter zalym bolup bilmez. Demokratik partiýa bulaşdy, Trampyň tüweleýi Zelenskiý bilen Putiniň adyny çalyşýan adam tarapyndan yza tesdirilip bilnermi? Baýdan bolsa kesirlik edýär. ABŞ-ny Donald Tramp atly «ýakynlaşyp gelyän howpuň» ikilenç gaýdyp gelmeginden halas eden adam hökmünde taryha girmek isleýär. Dünýäni populist narkotiklerden, ugursyz syýasatlardan, oýlanyp-ölçerilen syýasy ugurlardan we flotiliýadan has beter ýazýan twitlerine guwanyan prezidentden halas etmek isleýär. Kadalary we sözleriň abraýyny gaçyrmakdan ýa-da tegelek stoly agdaryp goýbermekden çekinmeýän prezidentden halasa etmek isleýär.

Baýdeniňki şowlamady. Akyl-huşunyň dargap ugramagy saýlawlardan soňa galan bolsady, partiýasynyň we egindeşleriniň arasynda oňa garşy hyýanat edilmese-de edilmezdi. Huşsuzlygyň oňa eden hyýanaty sebäpli gaý-tupanlar turdy, wezipeden çekilme maslahatlaryny aldy. Emma garry, kejeňek aty aýlawdan çekmek gaty kyn bolýar. Hamana onuň başdan geçiren bu şowsuzlygy az bolýan ýaly has uly we has ýowuz başga şowsuzlyklaram başyndan indi.

Bu onuň dünýäsiniň bize görünýän tarapy. Görünýän kartina raketalardan has çakgan we has gorkuzyjy. Kartinalar öýleri we akyl-huşy nyşanalaýar we şol ýere ýerleşýär. Trampyň ýüzüne gan çyrşalan ýagdaýda ýumrugyny galgadyp duran kartinasyna nähili garşy gidip bileris? «Respublikanlary we Trampy ýigrenýän» ýaşlar Trampa iň uly platformany we jebir çeken iň donuny geýmegi üçin altyn mümkinçilik berdi. Baýden terakta synanyşygy şobada ýazgaranlaryň köpüsiniň indi ýeke ok bilen gyraklatma synanyşygyny ýazgaran adamyň pese gaçmagyny umyt edýändiklerini bilýär.

Rasizm, agressiýa, eden-etdilik ABŞ-na ýat zatlar däl. Jana kast etmek döwletiň gurlan gününden bəri ýörgünli pişe. Kyrk

bäş prezidentiň dördüsiniň janyna kast edilip öldürildi. Ak Tamda otyrkalar dört prezident öz ajalyna öldi. Käbir prezidentler janyna kast etme synanyşygyna duçar bolsa, käbirlerine janyna kast etme meýilnamasy heniz güýje girmänkä öňi alyndy. Şu günüň dünýäsindr kanunlaryň, öňüni almalaryň, çäklendirmeleriň ýoklugynda sosial mediýa ulgamlarynda gaýnap-josýan gep-gybatlaryň, toslama suratlaryň we rasistik silleriniň teraktyň üstüne benzin guýýandygyny aýtsak öte geçdigimiz bolmaz. Şu günüň dünýäsi rasism bilen iýmitlenýär. Aragatnaşyk serişdeleri nägilelikleriň aýdylmagy üçin çäksiz mümkinçilikleri döretdi, emma şol bir wagtyň özünde ýigrenç, ar alma, fanatizm şemallary kartinalaryň we hakykatlaryň ýoýulyp berilmegi üçin ajaýyp platforma döredip berdi. ABŞ saýlawlara gidýär, dünýä hem onuň bilen bile gidýär. ABŞ dünýäden el çekip bilmez, dünýä hem ondan el çekmez. Ykdysadyýet, flotiliýa, tehnologiýa, ýokary okuw jaýlarynyň imperiýasynyň ykbaly gorky, garyplyk, adalatsyzlyk we ýaraly möjekleriň açgözlügi bilen gidişýän glonal obanyň geljegini aňladýar. Öňki prezident adamlaryň ünsüni oýnuň netijeleri möhüm we howply saýylýan amerikan «ligasynyň» futbol ýyldyzlarynyň jerime urgularyndan özüne çekdi. Tramp diýlen tüweleýden gür berýän gyzykly hekaýanyň täze bölümi başlaýar.

Gassan ŞERBIL,
«Şarkul-Awsat» gazetiniň baş redaktory.

Duşenbe, 15.07.2024 ý. Publisistika